

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

T.C.

TARSUS ÜNİVERSİTESİ

**ULUSLARARASI TİCARET VE LOJİSTİK UYGULAMA VE ARAŞTIRMA
MERKEZİ**

HEDEF PAZAR ARAŞTIRMA RAPORU

MUZ (Plantain-Taze veya Kurutulmuş)

GTİP : 080310 – Fresh or dried plantains

HAZIRLAYAN

Buğra Can BOSTANCI (UTL Yüksek Lisans Öğrenci)

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	2
GİRİŞ.....	3
MUZ ÜRÜNÜ VE ÜRETİMİ	4
MUZ TÜKETİMİ.....	5
MUZ ÜRETİMİNDE ÖNDE GELEN ÜLKELER.....	5
KİŞİ BAŞI MUZ TÜKETİMİ.....	6
İTHALAT.....	7
DÜNYA MUZ İTHALATI.....	8
İTHALAT ARTIŞ TREND GRAFİĞİ.....	8
İTHALAT MESAFELERİ VE ÜLKE YOĞUNLUKLARI.....	9
İHRACAT.....	10
DÜNYA MUZ İHRACATI.....	10
İHRACAT ARTIŞ TREND GRAFİĞİ.....	10
İHRACAT MESAFELERİ VE ÜLKE YOĞUNLUKLARI.....	11
BİRİM FİYAT.....	12
MUZ İTHALAT VE İHRACATINDA ÖNEMLİ OLAN FAKTÖRLER.....	13
SONUÇ.....	14
PAZARA GİRİŞ ŞARTLARI.....	15
KAYNAKÇA.....	16

Özet

Globalleşme ile birlikte ürünlerin üretimi kadar pazarlama da büyük bir önem kazanmıştır. Çünkü artık işletmeler, dünya genelinde ortak bir pazarın parçası haline gelmiştir. İşletmelerin, kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmak için tedarikten üretime, pazarlamadan dağıtıma kadar birçok işlevi etkili bir şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Bu nedenle, işletmelerin pazar bulma gibi kritik bir görevi tesadüflere bırakmadan profesyonel bir şekilde yönetmeleri son derece önemlidir. Bu çalışmanın amacı 080310 GTİP kodlu muz ürününe pazarda faaliyet göstermek isteyen işletmeleri bilgilendirmek ve ihtiyaçlarına yönelik ülkelerle ticaret yapmalarını kolaylaştırmaktır.

Anahtar Kelimeler: Pazar araştırması, Muz, İhracat

Abstract

With significant globalization, marketing has gained importance alongside the production of goods. This is because businesses have become part of a global market. In order to efficiently utilize their resources, businesses need to effectively perform various functions, from sourcing to production and from marketing to distribution. Therefore, it is crucial for businesses to professionally manage critical tasks such as finding markets, rather than leaving them to chance. The purpose of this study is to inform businesses interested in operating in the market for bananas, classified under the GTIP code 080310, and facilitate their trade with countries that meet their needs.

Keywords: Export, Market Research, Plantains

Giriş

Muz, dünyada dikimi yapılan en eski tarım ürünlerinden biridir. Yeni Gine'nin yüksek bölgelerinde 7 bin yıldır ve Güneydoğu Asya'da ise Musa türünün 10 bin yıldır yetiştirildiğine dair kanıtlar bulunmaktadır. Günümüzde dünyada 1.000'den fazla muz çeşidi bulunmakla birlikte küresel üretimin %47'sini Cavendish türü oluşturmaktadır. Bu türün yaygın olmasının arkasında ağaç gövdesinin kısa olması dolayısıyla olumsuz hava koşullarına karşı dayanıklılığı yatmaktadır. Ayrıca, küresel nakliyenin olumsuz etkilerine karşı en dayanıklı tür olması dolayısıyla da üreticiler tarafından çok tercih edilmektedir. Keza Avrupa ve ABD piyasalarına ihraç edilen muzun tamamı Cavendish türüdür.

Muz, bilimsel adıyla *Musa sapientum*, dünya genelinde yaygın bir şekilde tüketilen bir meyvedir. Tatlı ve sağlığa faydalı olmasıyla bilinir. Muz, içerdiği A, B, C ve G vitaminleri, alkali oluşturan mineraller, potasyum, şeker ve protein açısından zengin bir besindir.

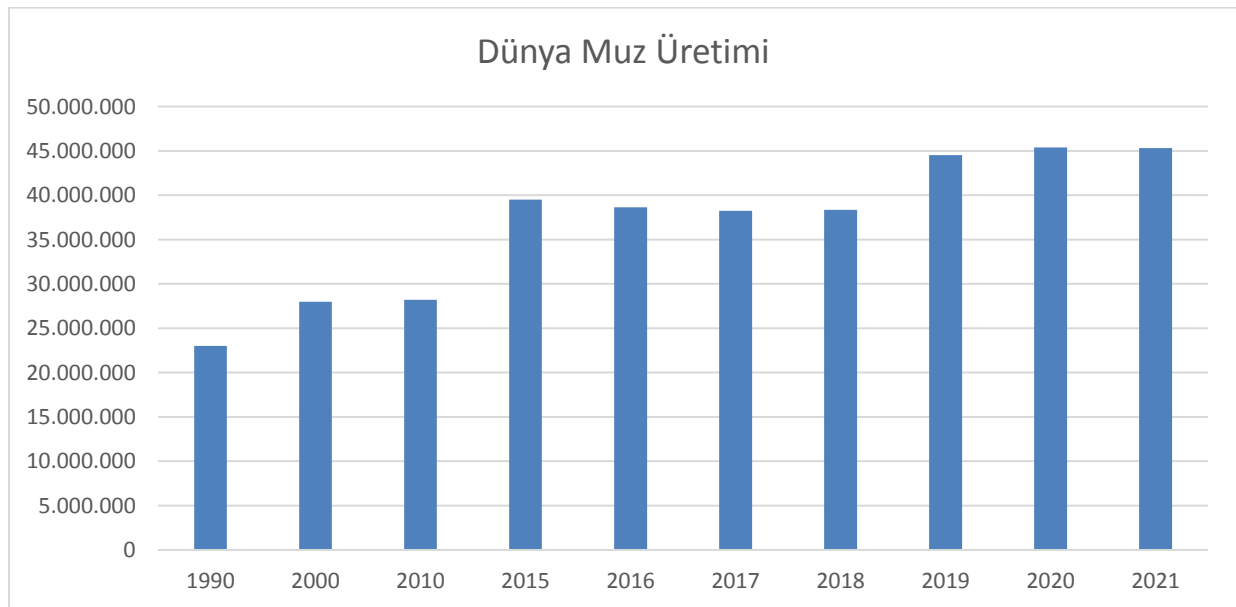
Muz, çiğ olarak veya pişirilerek tüketilebilir. Çiğ olarak tüketilen tatlı muz, genellikle Latin Amerika, Karayipler, Afrika ve Asya'nın bazı bölgelerinde tercih edilir. Diğer bir tür olan plantasyon muzunu ise nişastaca zengin olup patatese benzemektedir. Plantasyon muzunu genellikle pişirilerek tüketilir.

Muz Ürünü ve Üretimi

Muzun küresel ticaretinin gerçekleştirilebilmesi için muzlar henüz yeşilken toplanmaktadır. Daha sonra özel gemiler olan soğuk hava gemileri (reefer) kullanılarak taşınmakta ve varış noktasında sararması için etilen gazına maruz bırakılmaktadır. Hasat, paketlenme ve taşıma süreçlerinde özen gösterilerek muzlar hasar almaktan korunur. Nakliye süreci ise 13,3 °C sıcaklıkta gerçekleştirilir. Muzun üretildiği ülkelerde farklı tüketim alternatiflerinin bulunması, muzun büyük bir kısmının üretildiği ülkelerde tüketilmesine yol açar.

Üretim oranına dair veriler pazar araştırmasında oldukça önemli göstergelerden birisidir. Tablo 1'de yıllara göre dünya muz üretim miktarlarına yer verilmektedir.

Tablo 1. Dünya Muz Üretimi

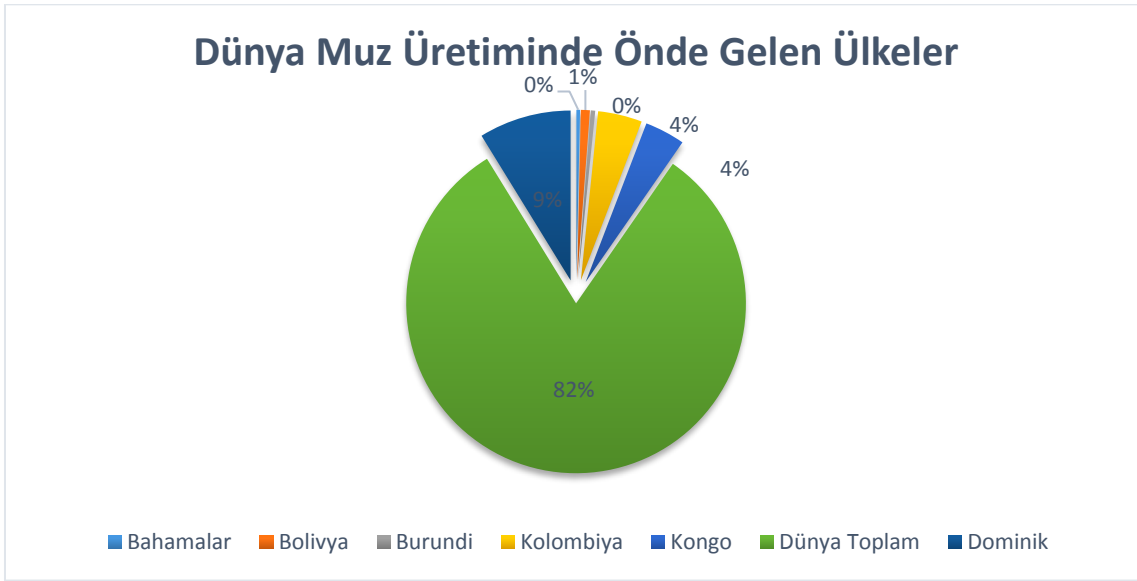
Kaynak: Faostat, 2021

Muz Tüketimi

Kuşkusuz üretimi ve ticareti etkileyen en önemli faktörlerden biri taleptir; ürüne olan talebin artması üretim kararlarını etkiler ve aynı şekilde pazardaki tüketim eğilimi de ürünün pazar seçiminde önemli bir göstergedir. Şekil 1'de kişi başı muz tüketimi (kg) bilgileri gösterilmektedir.

Muzun sağlık üzerindeki etkileri ve insanların sağlığa olan hassasiyetinin artmasıyla birlikte muz tüketimi, üretimi ve dış ticareti her geçen gün artmaktadır. 2018 yılı itibariyle dünya muz tüketimi 88,37 milyon ton olarak gerçekleşmiş olup kişi başına düşen tüketim miktarı ise 11,87 kg'dır. Papua Yeni Gine, kişi başına en yüksek muz tüketimiyle öne çıkmaktadır ve bu ülkede kişi başına düşen tüketim miktarı 134,79 kg'dır. Onu, 112,22 kg ile Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti ve 76,55 kg ile Samoa Adaları takip etmektedir. Bu ülkelerde yerel olarak üretilen muz türlerinin yemek yapımında kullanılabilmesi ve önemli bir besin kaynağı olması, kişi başı tüketim miktarının yüksek olmasının nedenlerindedir.

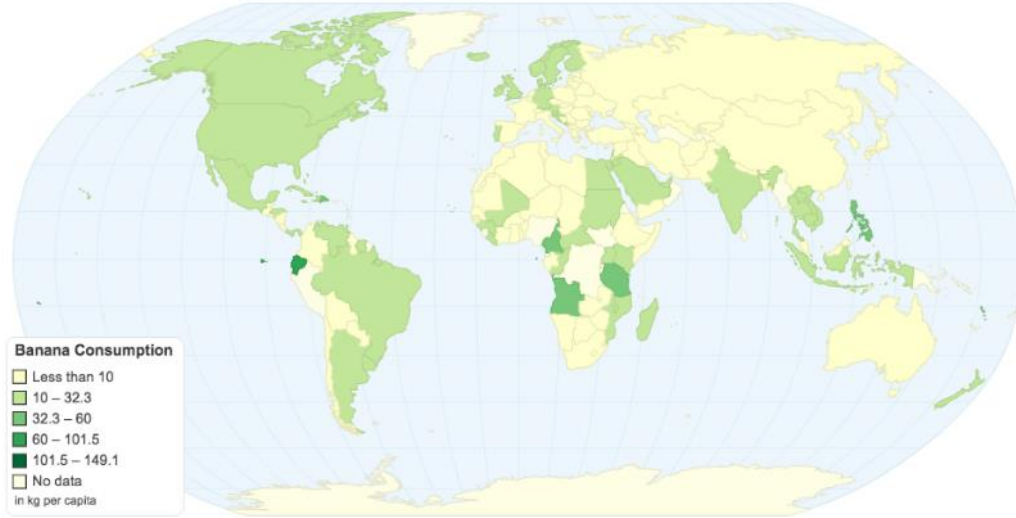
Türkiye'de ise kişi başı muz tüketimi 6,78 kg olup dünya ortalamasının %57'sine denk gelmektedir.

Şekil 1: Muz Üretiminde Önde Gelen Ülkeler

Kaynak: Faostat,2022

Muz, esas olarak tabloda da görüldüğü bir tropik iklim bitkisi olmasına karşın, bazı farklı iklim koşullarında da yetiştirilebilmektedir. Bu bölgelerde üretilen muz ithalat ve ihracatta önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde, Mersin - Antalya kıyı şeridinde, Akdeniz Bölgesi'nde, Toros Dağları'nın koruması altında bulunan bölgelerde muz yetiştiriciliği oldukça yaygındır. Bu bölgeler arasında Anamur, Bozyazı, Alanya ve Gazipaşa bulunur. Alanya ve Gazipaşa'da açık alanda, Anamur ve Bozyazı'da ise seralarda muz yetiştiriciliği yapılmaktadır. Ülkemiz, dünyanın en kuzeyinde muz yetiştirilen bir bölgedir. Ancak gece gündüz ve mevsimler arasındaki iklim değişiklikleri, düşük kış sıcaklıkları ve yüksek yaz sıcaklıkları gibi iklimsel faktörler önemli sorunlar oluşturmaktadır.

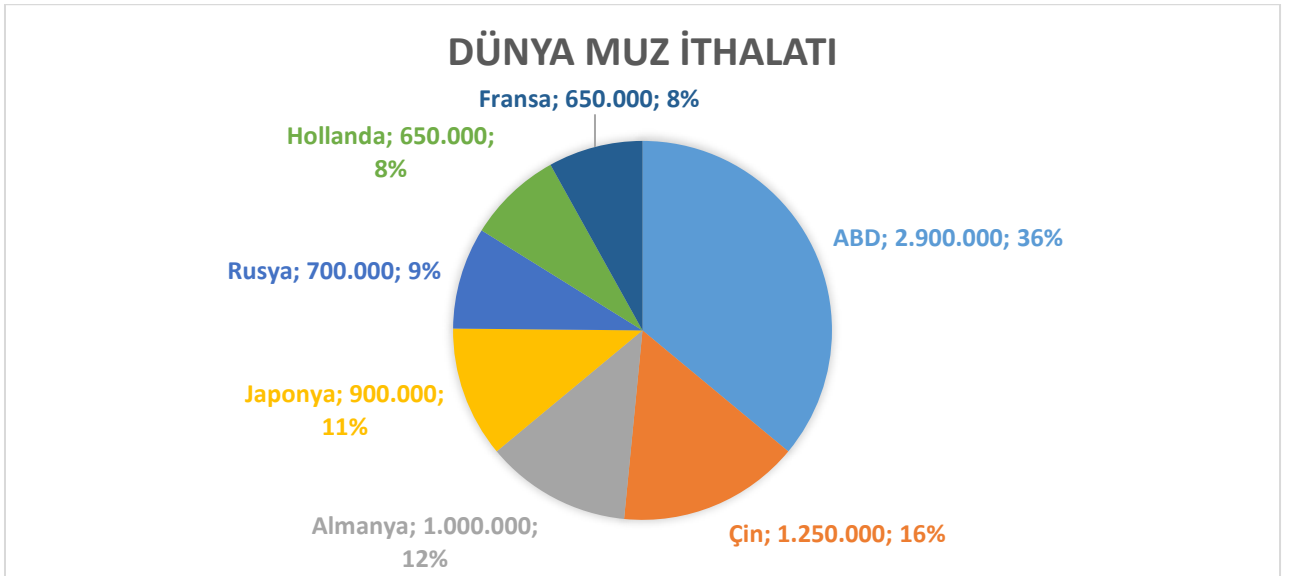
Şekil 2: Kişi Başı Muz Tüketimi (kg)

Kaynak: Chartsbin, 2023

Muz görüldüğü üzere ekvator ülkelerinde yoğun üretildiği gibi (ürün çoğunlukla üretildiği bölgede tüketildiğinden) yine aynı bölgelerde yoğun tüketilmektedir. Hatta öyle ki muz üretiminde önde gelen ülkelere olan Hindistan ve Çin gibi ülkelere iç talebi karşılamak güç olmaktadır.

İthalat

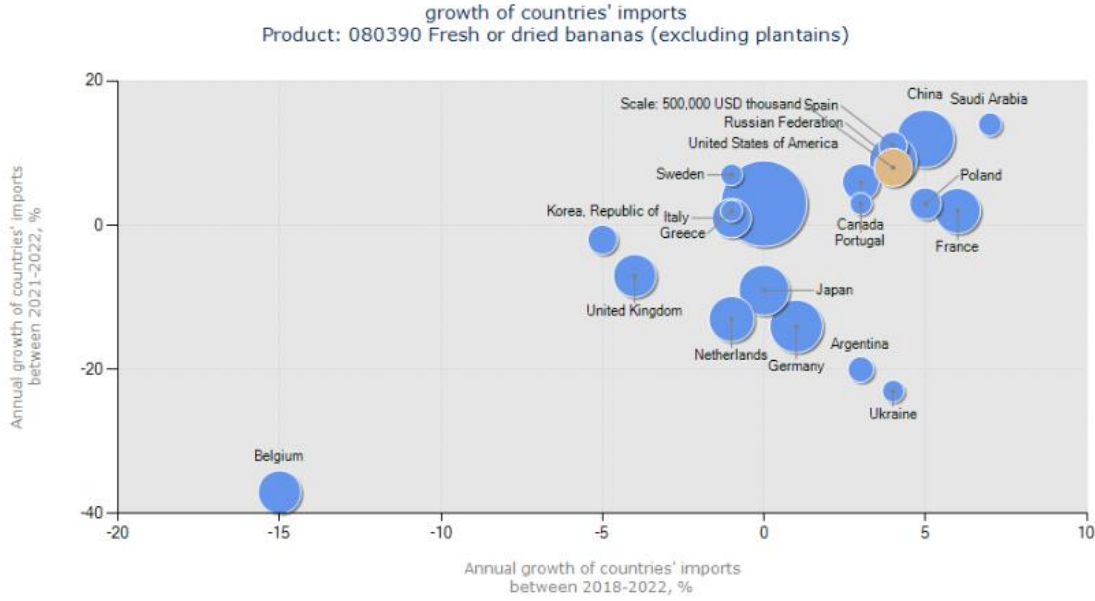
Pazar araştırmasının en önemli verilerinden biri ithalat verisidir. Dünya muz ithalatına dair veriler Şekil 3'de sunulmaktadır.

Şekil 3: Dünya Muz İthalatı

Kaynak: Trade Map, 20223

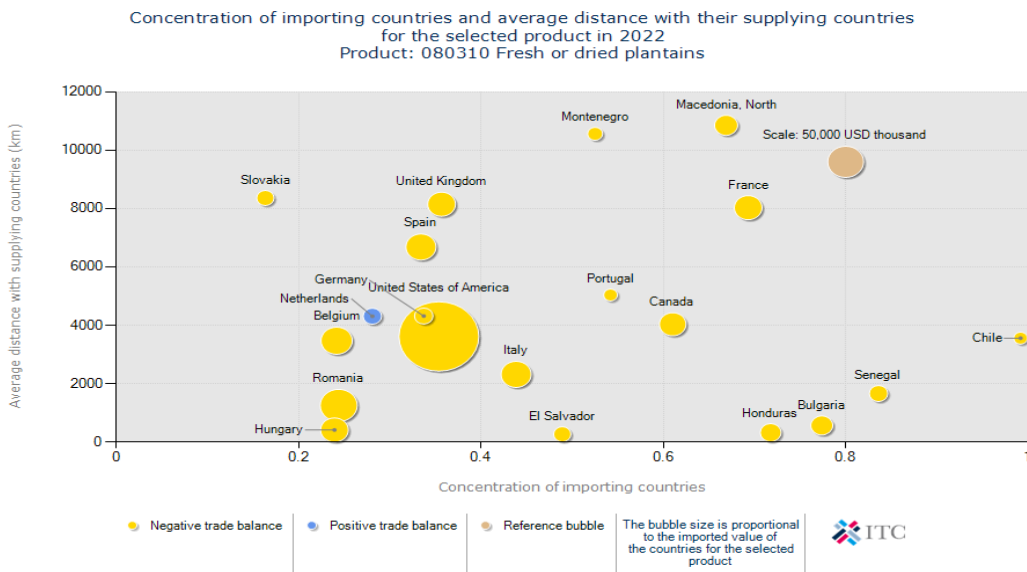
Şekilden de görüldüğü üzere gelişmiş ülkeler çoğunlukla hem az üretim yaptığı hem de piyasa içinde aracı konumda oldukları için ithalat değerleri yüksektir. Uygun iklim koşulları bulunmadığından dolayı iç pazarın talebini karşılamak için ithalat yapan ülkeler bulunmaktadır.

Şekil 4: İthalat Artış Trend Grafiği

Kaynak: Trade Map, 2023

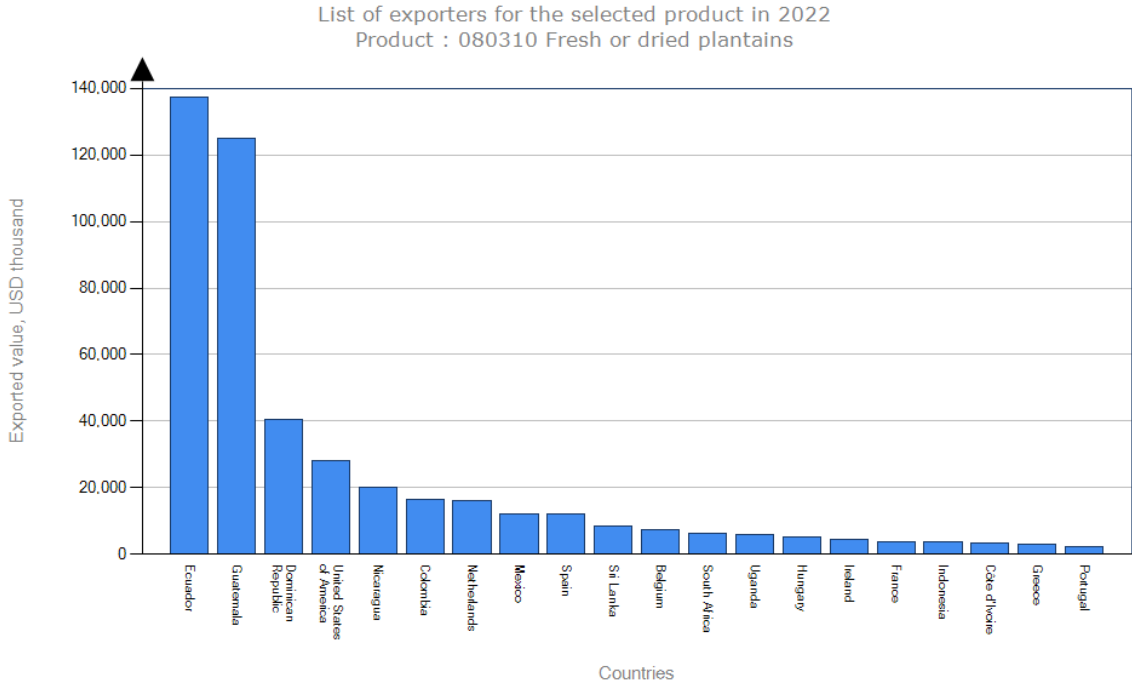
Şekil 4'de gerek 2021-22 yılı gerekse 2018-2022 yıllarını kapsayan 5 yıllık süreçte ithalat artışı ile en fazla öne çıkan ülkeler Suudi Arabistan, Fransa, Çin ve Polonya'dır. Onları Kanada, Portekiz ve Ukrayna izlemektedir.

Şekil 5: İthalat Mesafeleri ve Ülke Yoğunlukları

Kaynak: Trade Map, 2023

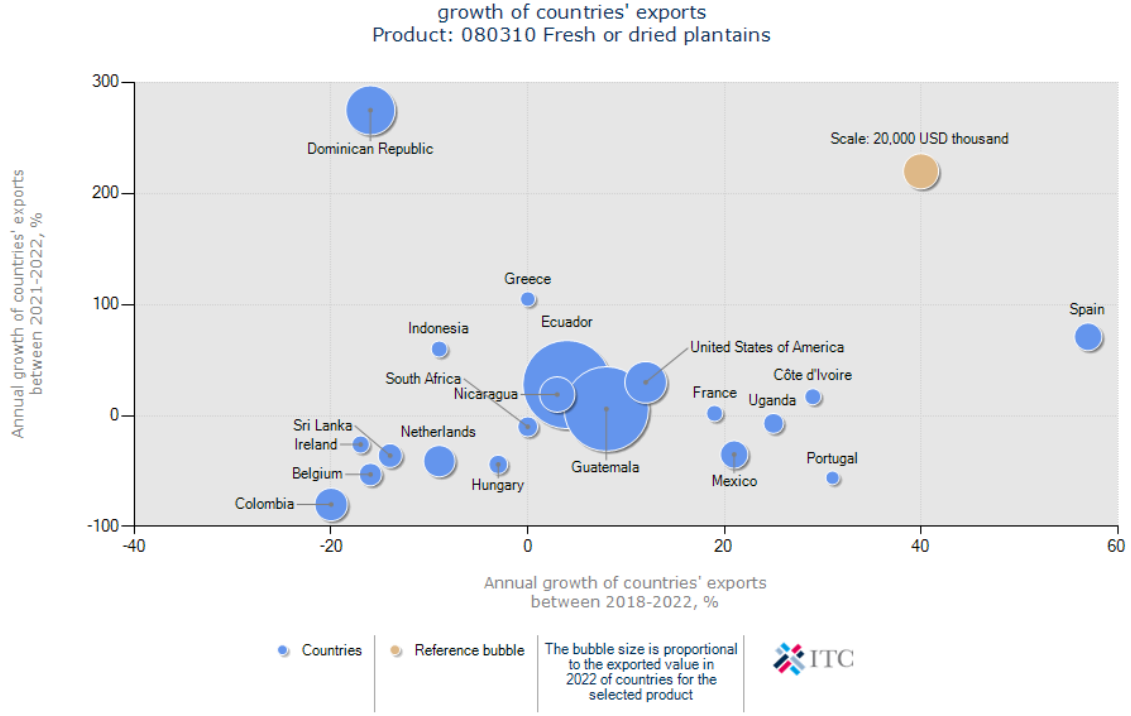
Şekil 5'e göre Şili, Senegal ve Bulgaristan'ın ithalat yoğunluğu yakın ülkelerden oluşmaktayken, Kuzey Makedonya ve Fransa'nın yoğunluğu uzak ülkelerden oluşmaktadır. İthalat yoğunluğu Kanada'ya göre daha az olan Amerika'da yine Kanada'da olduğu gibi yakın ülkeleri tercih etmektedir.

Şekil 6: Dünya Muz İhracatı

Kaynak: Trade Map, 2023

Şekil 6'dan görüleceği üzere dünya muz ihracatında en fazla payı alan iki ülke (kendilerine en yakın ülkeleri bile en az 2 kat oranında aşarak) Ekvator ve Guatemala'dır. Daha sonrasında ise Dominik Cumhuriyeti, ABD, Nikaragua, Kolombiya ve Hollanda gelmektedir.

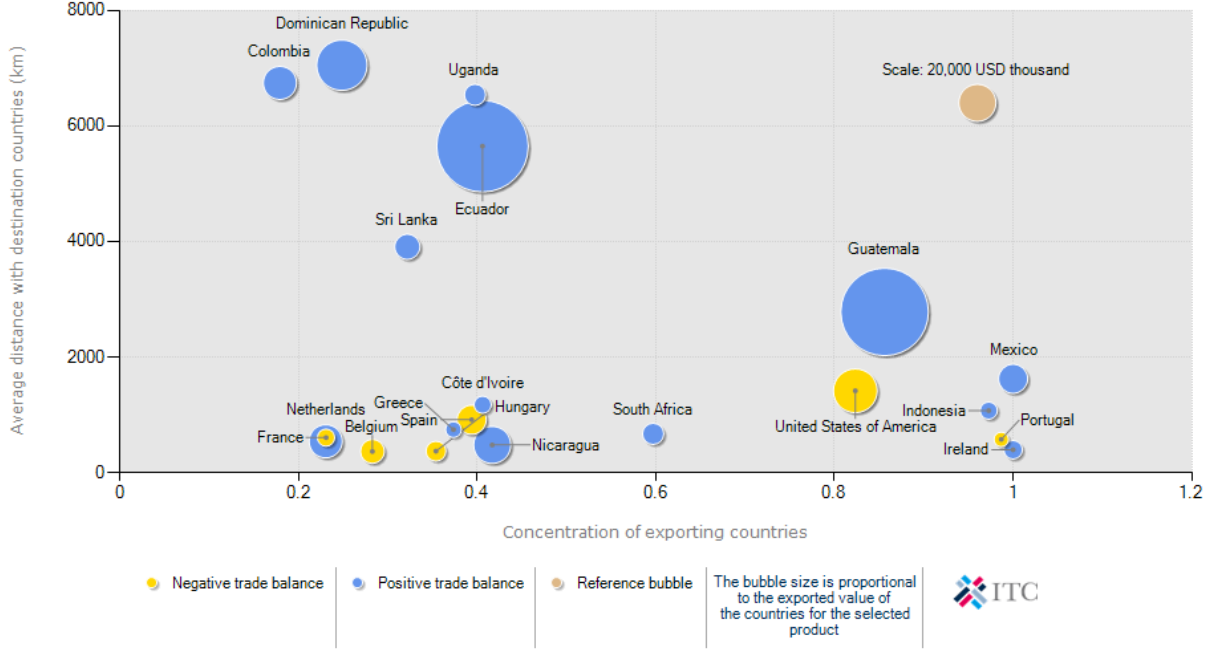

Şekil 7: İhracat Artış Trend Grafiği

Kaynak: TradeMap, 2023

Şekil 7’de sunulan ihracatını artıran ülkeler arasında son 5 yılda ihracatını önemli şekilde artıran İspanya öne çıkmaktadır. İspanya’nın ihraç pazarlarının incelenmesi yakın bir ülke olarak Türkiye için de yol gösterici olacaktır.

Concentration of exporting countries and average distance with their destination countries
for the selected product in 2022
Product: 080310 Fresh or dried plantains

Şekil 8: İhracat Mesafeleri ve Ülke Yoğunlukları

Kaynak: Trade Map, 2023

Şekil 8’de sunulan ihracat yoğunluğunda Dominik Cumhuriyeti son bir yılda diğer ülkelere oranla büyük bir artış yaşamıştır. Buna karşılık İspanya süreç içerisinde ihracat yoğunluğunu düşürmüştür. Bunun haricindeki ülkeler bu ülkeler gibi uç dalgalanmalar göstermemektedir. Dünya muz ihracatı liderleri ihracat yaptıkları mesafeler konusunda birbirinden çok farklı eğilimler göstermektedir. Ekvador’u ihracat için uzak ülkeler tercih ederken Guatemala’yı kendisine daha yakın ülkeler tercih etmektedir. Bunun sebebi olarak birim fiyat incelemesinde Ekvador’un daha düşük seviyelerde olması görülebilir.

Birim Fiyat

Pazar seçiminde en önemli unsurlardan biri ürünün birim fiyatıdır. İç ve dış pazardaki ürün birim fiyatı işlemlerin gerçekleştirilebilmesinde önemli bir faktördür. Tablo 2 ‘de 2022 yılında 1.500 tondan daha fazla ithalat yapmış ülkelerin ortalama ithalat birim fiyatları en yüksek ilk 15’i listelenmiştir.

Tablo 2: Seçilmiş Ülkelerin Ortalama İthalat Birim Fiyatları

ÜLKE	BİRİM FİYAT (KG/\$)
Almanya	1,62
İsviçre	1,54
Hollanda	1,07

İzlanda	1,04
Kıbrıs	1,00
Kanada	1,00
Fransa	1,00
Japonya	0,93
İspanya	0,92
Karadağ	0,90
Birleşik Krallık	0,89
Çek Cumhuriyeti	0,87
Belçika	0,85
Portekiz	0,85
Romanya	0,85

Kaynak: Trade Map, 2023

Birim fiyat ithalat ve ihracatta önemli bir ölçüt olup Tablo 2 'de en üst sıralarda yer alan ülkelerin Türkiye'ye yakınlığı önemlidir.

Pazara Giriş Şartları

Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri Türk ürünlerine karşı genel olarak olumlu bir tutuma sahiptir. Gümrük vergileri ve diğer ithalat engelleri nispeten düşüktür. Ancak bazı ülkelerde (özellikle Suudi Arabistan ve BAE) yüksek kalite standartları mevcuttur ve ürünlerin bu standartlara uygunluğunun belgelenmesi gerekmektedir. Ayrıca bazı ülkelerde ithalat için ön izin alınması zorunludur.

Rusya ve Doğu Avrupa: Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerde yüksek gümrük vergileri uygulanmakta ve ithalat prosedürleri karmaşıktır. Ancak Polonya ve Romanya gibi AB üyesi Doğu Avrupa ülkelerinde pazara giriş koşulları daha kolaydır. AB standartlarına uygun üretim ve belgelendirme gerekmektedir.

Uzak Doğu (Çin, Güney Kore): arlara giriş oldukça zordur. Yüksek gümrük vergileri, katı ürün standartları, ithalat kotaları ve lisansları gibi birçok engel bulunmaktadır. Çin ve Güney Kore pazarlarına girebilmek için mutlaka bu ülkelerin ithalat prosedürlerine ve standartlarına uygun üretim yapılması, uzun ve maliyetli bir sertifikasyon sürecinden geçilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu pazarlar Türkiye için orta ve uzun vadede hedeflenebilecek pazarlar olarak değerlendirilmelidir. Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Rusya ile Doğu Avrupa pazarları Türk muzları için en uygun pazarlar olarak görülmektedir. Bu pazarların giriş şartları Türkiye'nin kapasitesi ile uyumludur ve pazara giriş engelleri diğer bölgelere kıyasla daha azdır. Uzak Doğu pazarları ise orta ve uzun vadede hedeflenebilecek ancak şimdilik pazara giriş maliyetleri ve engelleri yüksek pazarlar olarak değerlendirilmelidir.

Muz İthalat ve İhracatında Bazı Önemli Faktörler

Muz ile ilgili ticaretin, ithalat ve ihracatının yapılmasında birçok faktör etkilidir. Bu faktörler başlıca şunlardır:

1. İklim Değişikliği: İklim değişikliği, muz tarımını derinden etkileyen önemli faktörlerden biridir. İklim değişiklikleri sebebiyle mevsimlerde oluşan değişiklikler muz üretimini etkileyebilir ve böylece ticaret akışını da etkileyebilir.

2. Kara Engelleri: Bazı ülkeler, başka ülkelerden gelen mallar üzerinde kara engeli olarak bilinen çeşitli ticari sınırlamaları koymaktadır. Bu sınırlamalar, muz ithalatı ve ihracatının miktarını ve fiyatını etkileyebilir.

3. Lojistik: Lojistik, muz ticaretinde önemli bir faktördür. Muz, hasat edildikten sonra hızla pazara getirilmeli ve taze olmalıdır. Bu nedenle, lojistik sürecin hızlı ve etkili olması son derece önemlidir.

4. Üretim Maliyetleri: Muz üretim maliyetleri, muzun ithalat ve ihracat fiyatlarını etkileyen bir faktördür. Üretim maliyetlerinin düşük olması, ihracat fiyatlarının daha rekabetçi hale gelmesine neden olabilir. Ayrıca, üretim maliyetlerinin yüksek olması ithalat fiyatlarına yansiyabilir.

5. Uluslararası İlişkiler: Muz ihracatı ve ithalatı, ülkeler arasındaki uluslararası ilişkileri etkilemektedir. Sınır ötesi ticaret anlaşmaları, tarife düzenlemeleri gibi birçok uluslararası faktör, muz ticaretini etkileyebilir.

Sonuç olarak, muz ticaretinde etkili faktörlerden bazıları iklim değişikliği, kara engelleri, lojistik, üretim maliyetleri ve uluslararası ilişkilerdir. Bu faktörler, muz ithalatından ve ihracatından etkilenebilecek ve fiyatları da belirleyebilecek önemli faktörlerdir.

Sonuç

Dünya muz üretimi oranı 1990 yılından itibaren artmış ve 2019 -2021 yılları arasında en yüksek orana ulaşmıştır. Muz üretiminin yapıldığı ülkelerin birçoğu tropikal iklime sahip olan Bahamalar, Belize, Bolivya, Bangladeş gibi ülkelerdir. Tropikal iklim ülkeleri dışında Çin ve Hindistan gibi ülkelerde de muz yetiştirilmektedir. Fakat üretilen muz iç pazarın talebine yetişmek için değerlendirilmektedir. Ülkemizde ise Mersin - Antalya kıyı şeridinde, Akdeniz Bölgesi'nde, Toros Dağları'nın koruması altında bulunan bölgelerde muz yetiştiriciliği oldukça yaygındır.

Muzun başta üretildiği ülkeler olmak üzere hemen hemen dünyanın her yerinde tüketilebilen ve rağbet gören bir ürün olduğu görülmektedir. Ayrıca muz, Ekvator ülkelerinde yoğun üretildiği gibi yine aynı bölgelerde yoğun tüketilmektedir.

İthalat bakımından incelendiğinde ise muz; gelişmiş ülkeler çoğunlukla hem az üretim yaptığı hem de piyasa içinde aracı konumda oldukları için yüksek bir üründür. İthalat artış trendini incelendiğinde ise en fazla öne çıkan ülkenin Karadağ olduğu ve 2018-2022 dönemindeki yıllık ihracat artış ortalaması %200 seviyelerini zorladığı görülmektedir.

Dünya muz ihracatında en fazla payı alan iki ülke (kendilerine en yakın ülkeleri bile en az 2 kat oranında aşarak) Ekvator ve Guatemala'dır. İhracat artış trendi incelendiğinde ise Dominik Cumhuriyeti son bir yılda en büyük orana sahiptir.

Tüm bu araştırmalar nihayetinde muz ithalat ve ihracatında önemli olan faktörlerin; iklim değişikliği, kara engelleri, lojistik, maliyet ve ülkelerin birbirleriyle kurduğu ekonomik ilişkiler olduğu ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'nin muz ihracatını artırmak için en uygun pazarların başında Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri gelmektedir. Özellikle Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır ve Libya bu bölgede Türk muzlarına olan talebi artıracak en önemli ülkelerdir. Bu ülkelerdeki yüksek nüfus ve kişi başına düşen yüksek gelir, Türk muzlarının bu pazarlarda tutunmasını sağlayacaktır. Rusya ve Doğu Avrupa ülkeleri de Türkiye için önemli muz ihracatı pazarları olabilir. Rusya'daki yüksek nüfus ve artan gelir düzeyi bu ülkeyi cazip bir pazar haline getirmektedir. Polonya, Romanya ve Ukrayna gibi Doğu Avrupa ülkelerinde de benzer eğilimler gözlenmektedir. Uzak Doğu ülkelerinden Çin ve Güney Kore de büyük nüfusları ve gelişen ekonomileri ile Türk muzları için büyük potansiyel taşımaktadır. Ancak bu pazarlara ulaşım maliyetleri göz önünde bulundurulduğunda, Orta Doğu ve Kuzey Afrika ile Rusya ve Doğu Avrupa, Çin ve Güney Kore'ye göre daha avantajlı görünmektedir.

Çalışma bulgularına göre özellikle Suudi Arabistan, Karadağ ve Fransa'nın gerek ithalat artış eğilimleri gerekse ithalat mesafe ve yoğunlukları itibarıyla öne çıktığı düşünülmektedir.

Kaynakça

DEMİREL, O., & HATIRLI, S. A. DÜNYA MUZ PİYASA YAPISI. Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi, 4(9), 73-83.

FAO. 2022. Banana Market Review – Preliminary results 2022. Rome

Mersin Örtüaltı Muz Yetiştiriciliği ve Sera Kurulmasında Dikkat Edilecek Hususlar, T.C. Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü, 2015, Türkay,Cengiz

<http://chartsbin.com/view/32711> (erş. 25.05.2023)

<https://www.fao.org/economic/est/est-commodities/oilcrops/bananas/bananafacts/en/#.ZG-9aXZBzIU> (erş.25.05.2023)

https://tr.globalproductprices.com/turkey/banana_prices/ (erş.25.05.2023)

<https://www.fao.org/faostat/en/#home> (erş.25.05.2023)

<https://www.trademap.org/Index.aspx> (erş.25.05.2023)